

Sosial Şəbəkələrdə “like” fenomeninin psixoloji-ictimai aspektləri; “facebook” nümunəsində

Günümüzün mühüm gerçəkliklərindən və anlayışlarından biri olan internet resursları həyatımıza bir çox yön və təyinat üzrə təsir etməkdə və insanların gündəlik yaşayışında, düşüncə və bəlləyində, qərar və davranışlarında, ciddi rol oynayan və getdikcə də rolunu daha da artıran bir amil durumundadır. Və internet faktorunun mühüm seqmentlərindən biri də, bu günkü gündə şübhəsiz ki sosial şəbəkələr(sosial medya) və xüsusən də “facebook” reallığıdır. Dünya miqyasında 1,3 milyarddan çox insanın bu və ya digər dərəcədə istifadə etdiyi “facebook”-un timsalında sosial medya insanların, xüsusən də, gənclərin ictimai, duyğusal və informativ dəyişikliyində və inkişafında yetərinə önəmli bir əhəmiyyət kəsb etməkdədir.

Bu araşdırmanın predmetini təşkil edən mövzu isə, prinsip etibarilə yetərinə faydalı və önəmli bir vasitə olan “facebook” alqoritasının “like” funksiyası/elementi ilə bağlıdır.

Beləliklə öncə bunu qeyd etmək lazım gəlir ki, özlüyündə “like”, mənfi və ziyanlı bir fenomen hesab oluna bilməz, əksinə bu element, sosial şəbəkə olan “facebook”-un təbii funksiyasına, yəni insanlar arasında kontakt və ünsiyyətin artırılmasına, fikir və düşüncə mübadiləsinə və bilgi qaynağı təşkil etməsinə yardımçı olacaq bir mahiyyətə sahibdir.

Lakin ilginç olan məqam budur ki, cəmiyyətin, ələlxüsus gənclərin gündəlik həyatının əhəmiyyətli bir parçasına çevrilən “facebook məkanı”nda, belə desək, bir “like” hərisliyi” və “acgözlüyü” müşahidə olunmaqdadır; insanlar “like”-a qeyri-adi bir önəm yükləməkdə və az qala həyatın ən vacib ünsürlərindən biri olaraq görməkdədirlər. Daha da maraqlı olan məqam isə, bu təmayülə sahib olanların, məhdud və bir neçə faizlik bir kəsimi deyil, görməzdən gəlinməyəcək qədər yüksək faiz və miqdarı təşkil etməsidir. Yəni hətta “facebook” istifadəçiləri arasında demək olar ki “like” hərisi olmayan ya da “like”-ə böyük önəm verməyən və onu həyatının mühüm bir amili kimi görməyən çox az nisbətdə istifadəçi mövcuddur.

Bəs, bu ilginç sosial tendensiya özlüyündə nə anlama gəlir; doğrudanmı “bəyən” funksiyası bu qədər önəmli və əhəmiyyətlidir, gerçəkdənmə “like”, olmazsa olmaz bir anlam daşıyır?...

Bizim fikrimizcə, “like psixologiyası” faktını açıqlamaq və onun psixoloji və ictimai aspektlərini dəyərləndirmək üçün ən az 8 psixo-sosial faktoru gözdən keçirməkdə fayda vardır:

1)“Like” funksiyası hər şeydən öncə; status, paylaşım və fikirlərin yayılmasına və istifadəçilər arasında ünsiyyət və əlaqənin artmasına, informasiya mübadiləsinə yardımçı olmaq anlamını daşıyır. Hansısa bir düşüncənin və ya məlumatın, başqalarına da çatdırılması, istifadəçilər arasında faydalı əməkdaşlıq və əlaqələrin qurulması, bu vasitə ilə daha effektiv və uyğundur. “Bəyənmək” yolu ilə istifadəçilər bəlli bir fikir və ya paylaşım barədə həm öz düşüncə və mövqelərini bildirmiş olurlar, həm bu barədə fikir sahibinə bir siqnal göndərərək onunla ünsiyyətə girmiş olurlar, həm bəyənən predmet barədə öz dostlarını xəbərdar edirlər, həm də ümumiyyətlə o paylaşımın keyfiyyətli və ya diqqətə dəyər bir anlama sahib olması barədə bütövlükdə o paylaşımı görənlərdə müəyyən bir qənaət formalaşdırma bilirlər. Bununla da, özü